

Панченко Ольга Іванівна,
фахівець відділу докторантури
та ад'юнктури Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

МІЖНАРОДНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ЩОДО БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В ОРГАНАХ ПОЛІЦІЇ

Національна поліція України є органом виконавчої влади, основними завданнями якого є охорона прав і свобод людини, протидія злочинності, забезпечення публічної безпеки та порядку. Для виконання цих та ряду інших функцій поліцейські повинні діяти законно, прозоро та неупереджено. Та на жаль, часто населення стикається з проявами недобросовісної поведінки правоохоронців, про що свідчать численні звернення громадян до відповідних органів.

Для попередження та протидії корупційним проявам у діяльності поліцейських існує низка міжнародних актів, на яких «побудовано» відповідне законодавство держав-членів. Саме тому антикорупційні заходи в зарубіжних країнах переважно подібні між собою. Це пояснюється процесами інтеграції законодавства, активною міжурядовою координацією заходів протидії правопорушенням з ознаками корупції, так і обміном досвіду проведення конкретних антикорупційних заходів. Більшою мірою це стосується країн Євросоюзу, хоча в кожній країні все ж таки залишаються специфічні риси з огляду на особливості їх розвитку, правові традиції, ментальність і ступінь активності громадян [1, с. 147]. Розглянемо головні міжнародні нормативно-правові акти щодо подолання корупції в органах поліції, які стали основою для розробки відповідного законодавства України у цій сфері.

Згідно із Загальними стандартами боротьби з корупцією в поліцейських підрозділах і службах корупційними правопорушеннями у діяльності поліцейських (ст. 2) [2] є:

1. Вимагання чи прийняття, прямо чи опосередковано, поліцейським або іншим працівником поліції / служби грошей, цінностей, подарунків, винагороди чи переваги, або обіцянки отримати винагороду чи перевагу для себе або для будь-якої іншої особи, групи чи організації, в обмін на будь-яку дію або бездіяльність, яку вже було вчинено або не вчинено, або буде вчинено або не вчинено в майбутньому у зв'язку з виконанням будь-яких функцій поліції або пов'язаних з ними функцій.

2. Пропозиція чи надання, прямо чи опосередковано, поліцейському чи іншому працівникові поліції/служби грошей, цінностей, подарунків, винагороди чи переваги, або обіцянки надати винагороду чи перевагу поліцейському або іншому працівникові чи для будь-якій особі, групі або організації в обмін на будь-які дії чи бездіяльність, які вже були вчинені або не вчинені, або будуть або не будуть вчинені у майбутньому у зв'язку з виконанням будь-яких функцій поліції або пов'язаних з ними функцій.

3. Будь-які дії чи бездіяльність при виконанні службових обов'язків поліцейським або іншим працівником поліції/служби, направлені на

неправомірне пред'явлення особі звинувачення або неправомірне сприяння звільненню особи від кримінальної відповідальності.

4. Незаконне поширення конфіденційної або обмеженої інформації поліцейським за винагороду або з інших причин.

5. Будь-яка дія чи бездіяльність при виконанні службових обов'язків поліцейським або іншим працівником поліції/служби з метою отримання грошей, цінностей, подарунків, винагороди чи переваги, або обіцянки отримати винагороду чи перевагу для себе або для будь-якої іншої особи, групи чи організації

6. Будь-яка дія чи бездіяльність, що є корупцією згідно із законодавством держави-члена.

7. Участь в якості організатора, виконавця, співвиконавця, підбурювача чи пособника у вчиненні чи спробі вчинення будь-якого діяння, зазначеного в попередніх положеннях цієї статті.

Із метою попередження та подолання корупційних аспектів у діяльності поліцейських або інших працівників поліції / служби у Загальних стандартах передбачені наступні заходи (ст. 4):

- застосування стримуючих факторів для підкупу осіб, які здійснюють або беруть участь у здійсненні функцій поліції або пов'язаних з ними функцій;

- спрямування максимальних зусиль для забезпечення того, щоб механізми та системи запобігання, виявлення, покарання та викорінення корупції під час здійсненні функцій поліції або пов'язаних з ними функцій у силах/службах поліції відповідали сучасній практиці, визнаній Генеральною Асамблеєю Інтерполу;

- наявність ефективною системи, яка зобов'язує поліцейських та інших працівників поліції/служби подавати звітність, що дозволяє їм та членам громадянського суспільства повідомляти про факти вчинення корупції та захищати тих, хто добросовісно повідомляє про такі факти;

- встановлення механізмів заохочення участі громадянського суспільства у діяльності щодо запобігання корупції в силах/службах поліції;

- встановлення та забезпечення процедур декларування та реєстрації доходів, активів та зобов'язань осіб, які виконують функції поліції, та членів їх сімей.

Ще одним міжнародним нормативно-правовим актом, який закріплює принципи боротьби з корупцією в органах поліції, є Декларація про поліцію, прийнята Парламентською асамблеєю Ради Європи у 1979 р. [3]. У ній викладено правила проходження державної служби в поліції, визначено порядок виконання наказу та порядку віддання розпоряджень від керівників підлеглим, а також етичні положення, яких мають дотримуватися працівники поліцейських відомств різних країн, зокрема: поліцейський повинен діяти чесно, неупереджено з почуттям особистої гідності, утримуватись від корупції та рішуче протидіяти їй; поліцейський повинен виконувати вказівки, які віддані належним чином його вищим начальником, але він повинен утримуватись від виконання вказівок, якщо йому відомо або має бути відомо про те, що вони незаконні; жодні кримінальні та

адміністративні заходи покарання не можуть бути застосовані до працівника поліції, який відмовився виконувати незаконний наказ; поліцейський повинен нести особисту відповідальність за свої дії, а також за незаконні дії або бездіяльність, учинені за його вказівкою; повинна існувати можливість встановлення керівника, який відповідатиме за дії або бездіяльність того чи іншого працівника.

Список використаних джерел

1. Григоренко, І. А. Зарубіжний досвід протидії службовим зловживанням та корупції в діяльності поліції. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2014. № 1. С. 146–155.

2. Interpol (2002). Global standards to combat corruption in police forces/services. URL: <https://policehumanrightsresources.org/content/uploads/2001/01/Global-Standards-to-Combat-Corruption-in-Police-Forces-Services.pdf?x96812>.

3. Parliamentary Assembly (1979). Declaration on the Police, adopted by the Resolution 690 (1979). URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16101>.

Паиковська Марина Віталіївна,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції ННІ № 3 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕСВОЄЧАСНЕ ПОДАННЯ ДЕКЛАРАЦІЇ

Першочерговою справою держави та є запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням. В діючому антикорупційному законодавстві визначено низку обмежень та заборон (вимог) певних видів поведінки, які висуваються до суб'єктів корупційних правопорушень, порушення яких за змістом є правопорушенням пов'язаним з корупцією.

Так, адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, є відповідальність за ст. 172-6 КУпАП «Порушення вимог фінансового контролю» тобто несвоєчасне подання без поважних причин декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування за що передбачена адміністративна відповідальність у вигляді штрафу (ч. 1 ст. 172-6 КУпАП).

Подання декларації – основний вид заходів фінансового контролю полягає у виконанні обов'язку заповнення та направлення річної електронної декларації до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування у терміни, встановлені Законом «Про запобігання корупції». Загальний термін подання декларації – до 1 квітня року, наступного за звітним. Така декларація охоплює звітний